

Posudek oponenta diplomové práce

Téma: Vyvlastnění a omezení vlastnického práva

Autor: Dan Georgiev

Oponent diplomové práce: doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Diplomová práce předložená k obhajobě Danem Georgievem je zacílena na problematiku vyvlastnění a omezení vlastnického práva. Hned zkraje je možné konstatovat, že si diplomant k bližšímu rozboru zvolil téma značně tradiční, současně však poměrně velmi obtížné. Dáno je to nejen komplikovaností jeho obsahu, ale i jeho rozsahem. Je zřejmé, že především oblast omezení vlastnického práva je značně obsáhlá a ve své celistvosti jen obtížně uchopitelná. Nejde totiž zdaleka jen o materii soukromoprávní. Vlastnické právo je mnohými způsoby omezováno desítkami různých zákonných i podzákonných předpisů, normotvorbou Evropské unie i mezinárodním právem, kdy většina pravidel zde obsažených spadá do materie veřejného práva. Vedle toho se vlastníci zcela běžně omezují v širokém rozsahu i vlastními projevy vůle - typicky v podobě sjednávání rozličných pojmenovaných i nepojmenovaných smluvních ujednání. Široká je i možnost omezení vlastníka na základě rozhodnutí orgánů veřejné moci. Lze tak konstatovat, že celistvé uchopení takto obecně vymezené problematiky v podobě diplomové práce není ani fakticky možné. Velmi obtížné by bylo i jen základní popsání zakotvení dané tematiky v úpravě občanského zákoníku. Lze tak uzavřít, že si autor k bližšímu rozboru zvolil téma jistě velmi podnětné, nicméně v rozsahu avizovaném v názvu práce dosti obtížně uchopitelné.

Právě naznačená východiska se prolínají i obsahem posuzované práce a ovlivňují její strukturu. Autor při jejím utváření poněkud kolísá mezi dvěma pojetími výkladu. Na jednu stranu se snaží o jeho co nejcelistvější pojetí, současně však, vědom si jeho rozsahu, tíhne více jen k některým otázkám, které do něj spadají. První zmíněné pojetí se projevuje v základní struktuře práce, druhé pak v konkrétním obsahu jednotlivých kapitol a podkapitol. Základní struktura práce je tak rozčleněna do pěti samostatných kapitol. První je zaměřena na historický vývoj vyvlastnění a omezení vlastnického práva. Je patrné, že již jen danému tématu by mohla být věnována nejedna samostatná monografická publikace. Autor si je šíře tématu vědom. V dané části se tak zaměřuje především na porovnání pojmů vyvlastnění, znárodnění, konfiskace a zábor, aby v dalších podkapitolách rozebral vybrané dekrety prezidenta republiky vydávané v roce 1945, Lex Schwarzenberg a rekonstrukci občanského práva v rámci tzv. právníké dvouletky. Je patrné, že již v úvodní pasáži svůj výklad zužuje. Nesnaží se pojednat o celém omezení, resp. vyvlastnění vlastnického práva. Pozornost upíná především (po velmi stručném obecném expozi) na problematiku nucených majetkových přesunů po roce 1945. V druhé části se zaměřuje na vlastnické právo jako takové. Blíže vymezuje zejména jeho obecné pojmové znaky, jeho obsah, předmět a subjekty. Prostor ale nachází i pro stručné pojednání o nabývání a pozbývání vlastnického práva. Je zřejmé, že druhá část práce je koncipována značně odlišně od té první. Autor se zde vrací více do oblasti soukromého práva a zaměřuje se na

nejobecnější otázky vlastnictví. Jádro práce tvoří část třetí a čtvrtá. První z nich je zaměřena na omezení vlastnického práva, druhá pak na jeho vyvlastnění. Zúžení tématu je opět vidět v rozvržení jednotlivých podkapitol. V rámci části třetí je výklad rozdělen na pojednání o právu soukromém a na výklad vztahující se k právu veřejnému. V první jsou postupně na téměř třiceti stránkách rozebrána jednotlivá omezení vlastnického práva v úpravě práv věcných. Autor se tu zabývá sousedským právem, rozhradami, nezbytnou cestou a všemi věcnými právy k věci cizí. Část zaměřená na právo veřejné se na čtyřech stránkách zabývá územními opatřeními, stavební uzávěrou, ochranným pásmem, chráněným a záplavovým územím. Z uvedeného je zřejmé, že v rámci pojednání o omezení vlastnického práva v právu soukromém se přidrží toliko výkladu zaměřeného na věcněprávní omezení, v právu veřejném jsou zase námětem jeho bližší pozornosti pouze vybraná omezení vlastnického práva, vztahující se navíc pouze k věcem nemovitým. Část čtvrtá pojednává o vyvlastnění, přičemž je zaměřena ve zcela převážné části na úpravu zákona o vyvlastnění. Poslední partie cílí na rozbor vybrané judikatury vztahující se k vyvlastnění.

K právě uvedenému nastínění rozvržení práce je možné připojit z pohledu oponentního posouzení pouze několik poznámek. Předně je zřejmé, že autor si v rámci výkladu své téma zužuje. Patrně by však bylo příhodnější, aby tento svůj úmysl přiznal otevřeně (ideálně již v samotném názvu práce) a nenechával občas čtenáře tápat v hledání vnitřní logiky výkladu (v rámci pojednání o veřejnoprávních omezeních vlastnického práva se tak kupříkladu vkrádá otázka, zda veřejné právo omezuje také vlastníky movitých věcí a pokud ano, jak a v případně v jakém rozsahu; u výkladu historických souvislostí je otázkou, proč svou pozornost upíná právě k daným případům omezení, když převážný rozsah práce je věnován materii stávajícího občanského zákoníku a na místě by tak byl spíše rozbor vývoje v něm obsažených institutů atp.). Druhý postřeh nutně směřuje k pojetí samotného výkladu. Z pohledu oponentního posouzení je třeba nezastřeně přiznat, že zpracování práce daného zaměření je pro diplomanta vždy obtížné a klade nepochybně značné nároky na jeho odbornou zdatnost. V daném směru je třeba diplomanta pochválit, neb z odevzdaného textu je patrné jeho značné úsilí. Na druhou stranu je zřejmé, že ač nevolí k bližšímu rozboru vše, co do dané problematiky spadá, přesto je jeho rozpětí značné. To jej nutně vede k tomu, že jeho výklad je povětšinou silně stručný až povrchní. Patrně je to kupř. na již zmíněné kap. 3.2, v níž jsou celému rozboru omezení vlastnického práva v právu veřejném věnovány pouze tři stránky. Část čtvrtá zaměřená na celé vyvlastnění zabírá pouhých necelých sedm stran. Jakkoliv je rozsah věnovaný soukromoprávním výkladům o něco detailnější (byť i tak zahrnuje například výklad vztahující se k zástavnímu právu toliko tři stránky...), je zřejmé, že práce ve svém souhrnu představuje především přehled možných omezení vlastnického práva, resp. jeho vyvlastnění bez aspirace na komplexnější hlubší rozbor. Stručné pojetí výkladu pak občas diplomanta přivádí ke zjednodušeným až nepřesným vyjádřením. Za všechny lze uvést např. tvrzení na s. 21, kde autor mimo jiné uvádí, že subjektem vlastnického práva může být kdokoli, komu právo přiznává právní osobnost a subjektivitu (dané tvrzení požadující kumulativní splnění obou podmínek by vylučovala z vlastnického práva právnické osoby). Na stejné straně uvádí, že vydržení je nejproblematičtější způsobem nabytí vlastnického práva. Důvod vidí v prolomení zásady jeho nepromlčitelnosti (vydržení však není promlčením). Za způsobilý předmět držby označuje věc movitou či nemovitou (ač lze dnes držet toliko i právo). K nabytí je dle něj třeba držby v dobré víře (ač s tím stávající úprava nepočítá, a je zřejmé, že držba v dobré víře a poctivá držba nejsou obsahově totožné). Vydržecí doba je dle autora 3 nebo 10 let podle toho, jakou věc držitel drží. Může však podle něj být i dvojnásobná, *není-li splněna podmínka zákonného důvodu držby* (i toto tvrzení je minimálně značně zjednodušující a jistě plně nevystihuje podmínky kladené na mimořádné vydržení).

Formální úroveň odevzdaného textu je na poměrně slušné úrovni. Autor se sice dopouští jistého množství pochybení proti pravidlům pravopisu, překlepů, chybějících či přebývajících odražení (srov. např. s. 47, na níž je odražen text do dalšího odstavce vprostřed věty), jejich počet však není nijak neúměrný a celkový dojem z práce výrazněji neovlivňuje. Lepší, resp. ladnější, mohlo být občas vyjadřování. Někdy diplomant pozornost čtenáře zbytečně upoutává chybějícími slovy či ne zcela tradiční vazbou (např.: s. 31 - „*Vlastnické tedy právo nabývá originárně.*“). Sjednoceno mohlo být formátování (kupř. barva poznámek pod čarou).

Autor při vytváření své práce užil standardní rozsah odborných zdrojů. Dílčí výtka může směřovat jen k omezenému užívání časopiseckých pramenů a nepochybně též k tomu, že svůj rozsáhlý citační aparát náležitě nesjednotil (autory děl někdy uvádí velkým písmem, občas jen malým, někdy celým jménem autora, jinde jen jeho iniciály atp.).

S ohledem na vše výše uvedené je možné konstatovat, že si diplomant vybral k bližšímu rozboru téma nepochybně velmi zajímavé, současně však velmi obsáhlé a náročné. Úvodní premisa, že dané téma lze jen obtížně pojmout do omezeného rozsahu diplomové práce, se bohužel při jejím čtení potvrzuje. Autorovi s ohledem na tato východiska nelze příliš vyčítat zúžení rozsahu výkladu jen na některé otázky. Na mnoha místech by však mělo být pro čtenáře více intuitivní (pochopitelné, srozumitelné). Rozpětí výkladu pak také nutí autora k často jen přehledovému pojetí explikace uváděných informací. Uvedené však jistě neznamena, že by z práce nebyla jasně patrná dobrá orientace diplomanta ve zvolené problematice, i jeho hlubší proniknutí do jejích některých aspektů. Práci tak k obhajobě doporučuji. Výsledná známka by měla odrážet výše učiněné zhodnocení, jakož i výkon studenta při samotné obhajobě práce.

Otázky k obhajobě:

- 1) Na s. 30 je zmíněna možnost náhrady škody způsobené věcí nebo zvířetem, které vniknou na cizí pozemek. Jaké jsou podmínky, za nichž se v takové situaci škoda hradí? Jde v § 1014 odst. 2 obč. zák. o speciální skutkovou podstatu náhrady škody, nebo je daná situace kryta již náhradou škody způsobenou zvířetem a věcí dle § 2933 a násl. obč. zák.?
- 2) Dle čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod je možné vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva pouze ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu. Platí toto pravidlo vždy?

V Plzni dne 19. května 2023

doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.